

**Rapport om tillsynen
av förorenade
områden år 2020**
Klicka här och skriv
månad

Start.stockholm

Sammanfattning

Miljöförvaltningen bedriver tillsyn över förorenade områden inklusive förorenade byggnader. Denna rapport beskriver arbetet med förorenade områden under 2020.

Sanering av PCB-haltiga fog- och golvmassor, kvicksilver hos tandläkare samt sanering i samband med infrastrukturprojekt redovisas i separata rapporter.

Tillsynen inom sakområdet präglas av att den är händelsestyrd och beroende av bygg- konjunkturen samt avveckling eller flytt av industriella verksamheter. Viss egeninitierad tillsyn förekommer, som de markprovtagningar som under året genomförts i parkmark samt den översyn som påbörjats av föroreningsituationen i lokaler där det tidigare bedrivits industriell verksamhet och nu pågår förskoleverksamhet.

Föroreningar kan komma från tidigare industriella verksamheter, spill eller användning av förorenade massor för utfyllnad eller anläggningsändamål.

Stockholms stad blir renare i och med att gamla industriområden åtgärdas och förorenade fyllnadsmassor schaktas bort.

Innehåll

Sammanfattning	3
Bakgrund	5
Allmänt.....	5
MIFO-objekt.....	5
Förvaltningens arbete	9
Handläggning av upplysningar och efterbehandlingsärenden	9
Planprocessen	10
Större projekt och tillsynsaktiviteter	11
Remisser värmepumpsansökningar	14
Stadens översyn av skolor och förskolor.....	15
Stadens undersökning av parkmark	15
Ledningsägarprojektet	15
Innovativa saneringsmetoder, Snösätra	16
Sammanfattande bedömning av tillsynsområdet	16

Bakgrund

Allmänt

Det mesta av miljöförvaltningens tillsynsarbete avseende förorenade områden har varit händelsestyrt. Inför utarbetande av nya detaljplaner och ny bebyggelse, framför allt inom gamla industriområden, undersöks det om det finns föroreningar i mark, grundvatten eller byggnader, som kan utgöra en risk för de som ska bo och vistas inom området. Undersökningar och eventuella saneringsåtgärder genomförs också vid avetablering av verksamheter, vid spill och inför schakt i områden som misstänks vara förorenade. Även risken för att föroreningarna kan påverka mark och grundvatten negativt tas med vid bedömning av åtgärdsbehovet.

Om det påträffas föroreningar, som kan utgöra en risk för människors hälsa eller miljön, så ska fastighetsägaren eller exploatören, enligt 10 kap. 11 § miljöbalken underrätta nämnden, som är tillsynsmyndighet. Under 2020 kom det in 91 underrättelser om påträffade föroreningar.

Om fastigheten ska exploateras krävs ofta en avhjälpandeåtgärd och att en saneringsanmälan lämnas in. Åtgärden innebär i de flesta fall urgrävning av förorenade massor, men kan även innebära sanering på plats eller att skyddsåtgärder som ventilerade utrymmen eller tätare grundläggning genomförs. Under 2020 registrerades 51 nya saneringsärenden. Vissa av dessa ärenden kan pågå i flera år, medan andra avser en kort insats, t.ex. efter en olycka eller vid sanering av en begränsad förorening eller område.

MIFO-objekt

Länsstyrelsen har under många år identifierat, inventerat och riskklassat nedlagda verksamheter enligt den så kallade MIFO-metodiken¹. Riskklassningen görs bland annat utifrån information om tidigare verksamheter och fastigheternas nuvarande eller kommande markanvändning. Objekten tilldelas en riskklass mellan 1 och 4, där riskklass 1 innebär störst risk för människors hälsa och miljön och riskklass 4 lägst. Kartläggningen är nu avslutad.

Många objekt har fått sin riskklass endast utifrån den kunskap om verksamheterna som inhämtats via arkivstudier. För att fastställa om

¹ Vägledning vid inventering av potentiellt förorenade områden utförs enligt en metodik för inventering (MIFO). Inventeringen resulterar i riskklassning av områdena.

området utgör en risk för människors hälsa eller miljön måste det provtas. Efter provtagning kan en omklassning bli aktuell om området visar sig vara mer eller mindre förorenat än vad som tidigare misstänktes utifrån resultat från arkivstudierna. Översiktlig information om MIFO-objekten finns tillgänglig på länsstyrelsens hemsida, www.lansstyrelsen.se

Länsstyrelsens arbete har gett upphov till ett stort antal riskklassade objekt i staden. Förvaltningen går igenom objekt med hög riskklass för att se om några objekt bör undersökas eller åtgärdas. Vid dessa genomgångar har det visat sig att många objekt ligger inom områden som har exploaterats eller kommer att exploateras. Dessa områden undersöks och saneras i samband med exploateringen. Andra potentiellt förorenade områden är inte åtkomliga och finns t.ex. under asfalterade ytor eller i områden där det fortfarande pågår industriell verksamhet.

Riskklassningen är ett verktyg för statliga myndigheter att bedöma hur angeläget det är att undersöka och åtgärda objekt med statliga bidrag. Om en kommun vill undersöka eller åtgärda ett förorenat område, där betalningsansvarig saknas, kan statliga bidrag sökas för det. Länsstyrelsen gör en första bedömning av kommunens ansökan, medan Naturvårdsverket fattar det slutgiltiga beslutet om eventuella bidrag. Möjligheten att få bidrag beror på tillgången på ekonomiska medel, antal redan pågående eller beviljade undersöknings- och åtgärdsprojekt, omfattningen av projekten, hur många bidragsansökningar som kommer in samt de olika objektens prioritering. I enlighet med budgetuppdraget kommer förvaltningen under 2021 att, tillsammans med exploateringskontoret, ta fram en prioriteringslista med objekt som staden avser att söka statliga undersökningsmedel för.

De byggherrar som undersöker och åtgärdar fastigheter för att de ska vara lämpliga att bebygga eller för att undersöka om över-skottsmassor kan återanvändas, kan inte söka dessa bidrag. Ingen riskklassning görs för dessa objekt om det inte redan gjorts av länsstyrelsen. För att områden som har undersökts eller åtgärdats, där förvaltningen varit tillsynsmyndighet eller själv beställt undersökningen, ska bli omklassade behöver stadens miljöförvaltning själva genomföra detta och rapportera in förslaget på ny riskklass till länsstyrelsen. I och med den planerade personalförstärkningen, är bedömningen att det även kommer att finnas tid för detta, mer proaktiva, arbete framöver. Arbetet kommer under 2021 att påbörjas med en genomgång av de objekt som har högst

riskklass. Arbetet kommer att ske i samarbete med exploateringskontoret.

Länsstyrelsens inventering och riskklassning har pågått under många år. Under hela denna tid har det tillkommit riskklassade objekt, men objekt har också klassats om i samband med att de undersökts eller åtgärdats. Hur många objekt som funnits inom respektive riskklass under åren visas i **tabell 1**.

Staden fick en markant ökning av högt riskklassade objekt 2018 när länsstyrelsen genomförde en förenklad riskklassning av fritidsbåthamnar och båtuppställningsplatser utifrån hur länge verksamheterna pågått och hur många båtar den omfattat. Av 76 objekt tilldelades 30 objekt riskklass 1 och 14 objekt riskklass 2. Det finns i dagsläget ingen plan för sanering av dessa områden vid oförändrad markanvändning och så länge båtbottnarna inte rengjorts från kvarvarande bottenfärg. På förvaltningen bedrivs ett arbete för att fritidsbåtar målade med otillåtna färger ska saneras för att förhindra fortsatt spridning av föroreningar från båtskrov till mark och vatten. För att informera besökare till samt nyttjare av stadens båtuppläggningsplatser om att det kan finnas markföroreningar inom området har skyltar satts upp med information om riskerna vid vistelse inom området.

Objekt har också åtgärdats i olika byggprojekt och då i många fall utan att en ny riskklassning genomförts. I många byggprojekt har förorenade fyllnadsmassor åtgärdats utan att föroreningarna kunnat knytas till någon verksamhet eller något MIFO-objekt, vilket gör att dessa saneringsåtgärder inte syns i nedanstående tabell.

I Stockholm har 3 698 objekt identifierats som potentiellt förorenade, en mindre andel av dessa har även riskklassats. 48 objekt har för närvarande riskklass 1 och 159 objekt riskklass 2. Antal objekt i respektive riskklass har inte ändrats under det senaste året. Inget aktivt arbete har bedrivits från stadens sida för att omklassa objekt under året och länsstyrelsen har inte heller tillfört några nya objekt. Två fastighetsägare har dock inkommit med egna undersökningar av riskklassade objekt. I det ena fallet rör det sig om ett objekt i riskklass 1. Vid den kommande översynen av objekt i de högre riskklasserna under våren 2021, kommer denna information att beaktas och en översyn av dessa objekts riskklasser ses över.

Att objekt endast identifieras men inte riskklassats kan bero på att länsstyrelsen bedömt att den tidigare typen av bedriven verksamhet

har en liten miljö- och hälsorisk eller att ingen ytterligare information hittats om verksamheten.

Samtliga MIFO-objekt finns inlagda i Miljödata.

År	Riskklass (RKL) 1	RKL 2	RKL 3	RKL 4	Totalt antal klassade	Andel i RKL 1&2
2009	9	43	36	9	97	53,6%
2011	12	54	37	9	112	58,9%
2014	20	130	192	85	427	35,1%
2016	15	148	247	91	501	32,5%
2017	18	148	247	92	505	32,9%
2018	48	159	251	92	550	37,6%
2019	48	159	251	92	550	37,6%
2020	48	159	251	92	550	37,6%

Tabell 1: Riskklassade objekt inom Stockholms stad enligt uppgift från länsstyrelsen.

Utöver de områden som riskklassats påträffas föroreningar vid markarbeten på andra platser. Föroreningar i mark och grundvatten kan förutom från tidigare verksamheter komma från ditlagda, förorenade fyllnadsmassor, spill eller olyckor.

Som framgått av den ovan redovisade metodiken och det arbetsätt som tillämpas inom området anser förvaltningen att det inte är meningsfullt att i beräkningar redovisa siffror i hur mycket renare staden blir av genomförda saneringar. Förvaltningen konstaterar enbart att varje genomförd sanering innebär att oönskade föroreningar och eventuella risker med dem avlägsnats. Risker med förorenade områden kan till exempel vara risken för spridning till mark- och vattenområden, risk för ånginträngning i byggnader och risk för direktkontakt.

Vanliga föroreningar i fyllnadsmassor är metaller, som t.ex. bly samt polyaromatiska kolväten (PAH) och petroleumämnen.

Förvaltningens arbete

Handläggning av upplysningar och efterbehandlingsärenden

Att handlägga olika ärendetyper inom förorenade områden kan skilja sig åt en del beroende på ärendenas komplexitet och föroreningsituation, en översiktlig beskrivning ges i det följande.

En fastighetsägare som upptäcker en förorening på sin mark eller i en fastighet är skyldig att upplysa nämnden om det. Förvaltningen bedömer föroreningsituationen och skriver ett svar. När den upptäckta föroreningen består av hälsofarliga ämnen i ytliga, lättillgängliga skikt eller riskerar att spridas kan ett första steg vara att genomföra ytterligare undersökningar. Utförligare undersökningar har till syfte att bedöma vilka åtgärder som behöver genomföras för att minska riskerna för exponering och/eller spridning i miljön. Miljöförvaltningen för en dialog med fastighetsägaren och kan ställa krav på att åtgärder vidtas för att människors hälsa och miljön ska skyddas. Det kan exempelvis handla om att göra föroreningen mindre tillgänglig i väntan på mer permanenta åtgärder eller exploatering.

Majoriteten av de ärenden som hanteras av förvaltningen kommer in i samband med exploateringsprojekt. Det kan vara tomter som tidigare blivit utfyllda med okända och förorenade fyllnadsmassor eller gamla industritomter där verksamheten har lagt ner och där marken nu ska omvandlas till bostadsändamål. Dessa ärenden kan handla såväl om sanering som om rivning av förorenade byggnader samt åtgärder som rör mark och grundvatten.

I bästa fall kommer förvaltningen in tidigt i processen, redan när fastighetsägaren börjar undersöka om tomten är förorenad, vad föroreningsituationen kräver för åtgärder och till vilka nivåer åtgärder ska göras för att uppnå bästa hälso- och miljöeffekter. Åtgärderna ska vara rimliga att genomföra och resurseffektiva. En dialog kan föras under ganska lång tid kring vilka undersökningar som behöver göras och vilka parametrar som behöver analyseras. Det är viktigt att få en bra bild av hur föroreningsituationen ser ut, men även hur efterbehandlings syfte och mål bäst uppnås.

I andra fall kommer förvaltningen in i ärendet när en anmälan lämnas in med genomförda undersökningar, bedömning av åtgärdsbehov och en beskrivning av genomförandet. Vid förvaltningens granskning av ärendet kan behov uppstå av att ställa

kompletterande frågor eller framföra synpunkter. Vanligtvis revideras anmälan i samband med att det framkommer fler uppgifter. Förvaltningen fattar sedan beslut på delegation om att åtgärden kan godkännas, med eller utan kompletterande försiktighetsmått.

Under hela eller delar av saneringen måste ofta schakten länshållas. Länshållningsvattnet är ofta förorenat och måste renas genom sedimentation och ibland även med oljeavskiljare innan det kan släppas ut på ledningsnät, till recipient eller infiltreras. Ibland behövs ytterligare reningssteg. Förvaltningen ställer numera regelmässigt även krav på provtagning av PFAS i grundvatten inför länsvattenhållningen. Om PFAS påträffas, kan ytterligare reningssteg behövas innan vattnet kan släppas ut till recipient. PFAS är ett ämne som tidigare bl.a. förekom i brandsläckningsskum.

Vid bortschaktning av förorenade massor kontrolleras att föroreningarna schaktats bort genom provtagning av schaktväggar och schaktbotten. Vid schakt ner till berg eller naturlig jord (om föroreningar bara hittats i fyllnadsmassorna) behöver inte provtagning genomföras utan schakten ner till berg dokumenteras med fotografier i en slutrapport.

En slutrapport skickas in till förvaltningen efter genomförd sanering. I den redogörs för genomförda åtgärder, hur påträffade föroreningar omhändertagits samt om några föroreningar lämnats kvar. Vid behov efterfrågas kompletteringar av slutrapporten, innan den besvaras. Därefter avslutas ärendet.

Planprocessen

Miljöförvaltningen bidrar med viktig kompetens i den växande stadens många pågående planprocesser. För att en detaljplan ska kunna beslutas måste det finnas välutredda underlag som visar att marken är eller kommer att kunna göras lämplig för sitt planerade ändamål. En kommun kan bli skadeståndsskyldig om den beslutar att planlägga mark för ändamål där till exempel en förorenings-situation eller åtgärd inte är tillräckligt utredd, det vill säga att det måste undersökas i tillräcklig grad att marken är lämplig för tänkt ändamål. Länsstyrelsen, kan besluta om att upphäva en plan på denna grund.

Förvaltningen granskar undersökningar som tas fram för att en plan ska kunna antas och medverkar i yttranden. Förvaltningen sitter ofta med i planmöten tillsammans med stadsbyggnadskontoret, byggherrar och deras konsulter. Ambitionen är att medverka till att

medvetandegöra aktörer om att det är viktigt att starta processen kring föroreningsfrågor i tid, eftersom det i en del fall behöver utföras omfattande undersökningar och åtgärder. De föroreningar som behöver mest tid för att undersökas tillräckligt är klorerade lösningsmedel, eftersom en stegvis undersökning är att föredra för denna typ av föroreningar.

Större projekt och tillsynsaktiviteter

I Norra Djurgårdsstaden (NDS) fortsätter saneringen av förorenad mark, byggnader och gasklockor. Exploateringen sker både genom uppförande av nya hus och genom att de gamla gasverksbyggnaderna får nya användningsområden. I båda fallen bedöms åtgärdsbehovet inför den nya användningen. Under året har ett antal verksamhetslokaler färdigställts och tagits i bruk.

Inom NDS, liksom inom många andra områden, har uppschaktade massor provtagits och riskklassats utifrån föroreningsinnehåll. Vid behov och vid tillräckligt låga föroreningshalter har massor kunnat återanvändas på plats. Även om finmaterialet inom ett område är förorenat, kan ofta större block och stenar återanvändas.

Då NDS är ett projekt som kommer att pågå under lång tid har en mer omfattande verksamhet för sortering och omhändertagande av massor byggts upp i det så kallade masslogistikcentret, MLC. Härifrån kan tillräckligt rena massor tas tillbaka och användas för återfyllnad inom området. Större block och stenar tas till den intilliggande krossen innan de kan återanvändas.

Under 2019 pågick fortfarande saneringen av naftabergrummet i Hjorthagen men avslutades under det året och det som återstod 2020 var slutrapportering för saneringen. En slutrapport inkom under våren. Några frågor kvarstår och ärendet är därför ännu inte helt avslutat.

Inom intilliggande Loudden pågår oljebolagens avetablering av sina verksamheter. Nedmontering av cisterner och dylikt hanteras som rivningsärenden. Inom området finns även ett antal oljebergrum som ingår i avetableringen. Efterbehandling av marken blir ärenden enligt 10 kap. miljöbalken.

Hittills har Univar och ST1 sanerat de områden de förfogat över. För Univar återstår sanering av områdets lägre nivå vid Hamnplan, eftersom den är beroende av andra saneringar inom området. ST1 har lämnat en öppen schaktgrop intill Hamnplan i väntan på åtgärder inom Hamnplan. Därutöver pågår saneringsarbeten inom

de depåområden Preem, OKQ8, Petrolia och Circle K förfogat över. Under året har ett antal avstämningsmöten även hållits med avseende på hur och av vem de gemensamma ytorna ska saneras.

Telefonplan, Bromsten och Ulvsunda/Bällsta hamn är exempel på andra tidigare industriella områden, som håller på att omvandlas och där markundersökningar och saneringar genomförs inför nybyggnation. I dessa områden har, förutom förorenade fyllnadsmassor, mer eller mindre omfattande föroreningar av klorerade lösningsmedel påträffats. Klorerade lösningsmedel har bl.a. använts vid kemtvättar och vid ytbehandling av metaller. Föroreningarna är tyngre än vatten och kan sprida sig över stora områden. Det kan ställa till problem när någon nedströms fastighet vill sanera sin mark innan fastigheten med källföroreningen sanerats. Det är också föroreningar där andra saneringsmetoder än bortschaktning kan bli aktuella, som exempelvis olika ”in-situ”-metoder. Vid gynnsamma förhållanden kan föroreningarna brytas ned av sig själva efter en lång tid.

I Lövsta planerar Stockholm Exergi att uppföra ett nytt kraftvärmeverk. I området finns tre nedlagda deponier. Inom en del av området har även SAKAB tidigare haft verksamhet. Området har därför undersökts i omgångar. Undersökningarna har visat på föroreningar i både mark och grundvatten. Även sedimenten i Mälaren har undersökts inför muddring. Muddringen innebär tillståndspliktig vattenverksamhet, vilken hanteras av länsstyrelsen.

Inom intilliggande Riddersvik planeras för cirka 700 nya bostäder. Den nya bebyggelsen kommer huvudsakligen att finnas inom det område som tidigare var Stockholms stads trädskola, medan andra delar som Riddersviks gård och den engelska parken kommer att behålla nuvarande markanvändning. Inför exploateringen har området undersökts i omgångar. Då ställvis höga föroreningshalter påträffades, genomfördes kompletterande undersökningar även i närliggande grönområden kring Riddersviks gård och Engelska parken.

Föroreningar av framförallt metaller och PAH påträffades i yttlig fyllningsjord inom tidigare odlingsytor runt Riddersviks gård. Området med odlingslotter spärrades av och informationsskyltar sattes upp under tiden fram tills saneringsåtgärder vidtas. För de områden som inte omfattas av planerad exploatering, kommer exploateringskontoret under 2021 att söka statliga bidrag för saneringsåtgärder. Miljöförvaltningen deltar i detta arbete bland annat genom framtagande av en ansvarsutredning.

Efter flera år av utredningar av föroreningsituationen, samt åtgärdsförberedande undersökningar/projektering för Vinterviken med statliga medel, har de allmänna gräsyterna, strand och strandnära områden samt sediment nu sanerats. Även visst återställningsarbete har genomförts och erosionskydd har anlagts längs en strandlinje. Under året har saneringsåtgärder inom intilliggande trädgårdar pågått. Arbetet har inneburit en del svårigheter då arbetet genomförts på trånga utrymmen och hänsyn har behövt tas till kulturhistoriska värden, husgrunder och skyddsvärda träd. Saneringen kommer även att pågå under våren 2021.

På Järvafältet, inom Igelbäckens kulturresevat, ska Kyrkogårdsförvaltningen anlägga en ny begravningsplats. Arbetet kommer att utföras inom det gamla deponiområdet Granholmstoppen där bl.a. bygg- och rivningsavfall från 1960- och 70-talet deponerats. Genomförda undersökningar bedömer föroreningsituationen i fyllningen inom området som måttligt allvarlig till allvarlig. Inom området har förhöjda halter av metaller (främst arsenik, bly, koppar och zink), petroleumprodukter (främst tyngre alifater), PAH och PCB påträffats.

Anläggningen av kyrkogården kommer att innebära en omfattande hantering av förorenade massor, hantering av länshållningsvatten och även ett kontrollprogram av ytvatten nedströms projektområdet. Miljöförvaltningen utövar tillsyn över avhjälpanåtgärderna och masshanteringen inom området samt tillsyn över Igelbäckens kulturresevat. Projektet kräver särskilt samordningsarbete mellan inblandade parter då det omfattas av många olika beslut med särskilda villkor som måste följas.

Ellevio AB har ett markförlagt oljekabelnät, för överföring av el, som har varit under avveckling i många år. Det gamla kabelnätet har lett till oljeläckage i marken på flera platser i staden. Miljöförvaltningen utövar, sedan många år, tillsyn över Ellevios arbete med avvecklingen genom återkommande tillsynsmöten samt inrapportering av begärda uppgifter, som förelagts av miljöförvaltningen. Avvecklingen är nu i slutskedet då den sista kabelsträckan tagits ur drift under föregående år. I fall där kabel legat under hårt trafikerade vägar har delsträckor av kabel lämnats kvar och åtgärdas i samband med framtida markarbeten i det aktuella området.

Avvecklingen av kabelnätet har inneburit att kilometervis med kablar har tagits ur drift årligen, tömts på olja, renspolats och ibland rivits bort. I samband med avvecklingens schaktarbeten uppkommer upplysningsärenden samt ärenden avseende efterbehandling, då

schaktmassor visar sig vara förorenade med olja, som läckt från kabelnätet.

På en av de tidigare åtgärdade kabelsträckorna i Ulvsunda finns en kontrollbrunn där återkommande provtagning av oljeinnehåll i vatten görs och rapporteras in till miljöförvaltningen. Då brunnen kontinuerligt fylls på med olja kommer Ellevio, i samråd med miljöförvaltningen, att utreda detta vidare under 2021 för att lokalisera föroreningskällan.

I projektet Stockholms Ström, som förstärker och förnyar elnätet i Stockholmsregionen, pågår rivning av luftledningar då de byts ut mot mark- och sjöförlagda ledningar. I samband med dessa arbeten har upplysningar om påträffade föroreningar i mark inkommit och anmälningar om efterbehandling har handlagts. Det är kraftledningarnas fundament och stolpar som har förorenat närliggande mark med ämnen från impregnering, rostskydd och förzinkning.

Remisser gällande värmepumpsansökningar

Miljöförvaltningens tillsynsgrupp inom förorenade områden är en av remissinstanserna för ansökan om värmepumpar. Värmepumpsgruppen på hälsoskydd gör en första gallring av inkomna ansökningar med hjälp av MIFO-objekten i miljödata. Gallring görs beroende av avstånd från riskklassade objekt, riskklass samt bransch enligt överenskomna rutiner mellan avdelningarna.

Miljöförvaltningen bedömer riskerna med installation av bergvärme utifrån ett föroreningsperspektiv. Framförallt är det risk för förekomst av klorerade lösningsmedel som kan föranleda krav på utredningar och vid förekomst kan en ansökan avslås. Klorerade lösningsmedel är komplicerade föroreningar då de är tyngre än vatten och sjunker ner via marken till berg och grundvattenmagasin. Spridningen är mycket komplex och den följer inte nödvändigtvis grundvattnets strömningsriktning vilket gör det väldigt svårt att bedöma hur en eventuell förorening förväntas röra sig. Borrning av bergvärme utgör en påtaglig risk för att denna förorening sprider sig.

I de fall miljöförvaltningen begär en provtagning innebär detta merarbete i form av bl.a. granskning av föreslagen provtagningsplan samt granskning av inkomna resultatrapporter och sedan en bedömning baserat på detta. Arbetet innebär ofta även kontakt med sökande, installatörer och miljökonsulter

Stadens översyn av skolor och förskolor

I samarbete med hälsoskyddsavdelningen och stadsmiljöenheten har översynen av skolor och förskolor som bedriver sin verksamhet i lokaler med tillfälliga bygglov påbörjats under 2020. Översynen planeras att fortsätta under 2021.

Enligt de nu gemensamt framtagna rutinerna har markhandläggare under hösten 2020 fått in och svarat på remisser för skolor och förskolor med tillfälliga bygglov (nya och förlängda) utifrån föroreningsrisker. Egeninitierad tillsyn har också påbörjats i fall där förskoleverksamhet (med tillfälliga bygglov) pågått i f.d. industri-lokaler och där föroreningssituationen inte utretts. Detta arbete har omfattat platsbesök och kontakt med verksamhetsutövare för krav på undersökning. Arbetet kommer att fortsätta under 2021.

Stadens undersökning av parkmark

De medel som nämnden hade tillgång till för undersökning av eventuellt förorenade områden under 2020 användes för provtagning och analys av ytlig jord på en skolgård vid Adolfbergsskolan i Bromma samt grönytor och fotbollsplan vid Pålsbodagränd i Hagsätra.

Analyserna omfattade metaller, alifater, aromater, PAH:er samt PCB. Resultaten jämfördes med Naturvårdsverkets generella riktvärden för känslig och mindre känslig markanvändning, KM respektive MKM. Analysresultaten visade inte på några förhöjda halter av de undersökta parametrarna i den ytliga jorden vilket har kommunicerats med berörda stadsdelsförvaltningar.

Ledningsägarprojektet

Sedan 2017 bedriver förvaltningen ett ledningsägarprojekt. Syftet med projektet är att alla som utför eller beställer ledningsarbeten i staden ska känna till risken för föroreningar, behovet av provtagning samt hur påträffade föroreningar ska hanteras. Målsättningen är att alla ledningsägare ska ta fram en handlingsplan för hantering av förorenade massor vid ledningsarbeten.

Under 2017 pågick planering inför 2018 års diskussionsseminarier samt identifiering av vilka som utför ledningsarbeten inom staden. Efter genomförda seminarier sammanställdes de synpunkter som framkommit under seminarierna. Därutöver togs ett dokument fram som beskriver vad handlingsplanerna minst ska innehålla. Materialet skickades ut till ledningsägarna och de ombads att inkomma med handlingsplaner. Synpunkter på inkomna handlings-

planer har skickats ut. Arbetet med handlingsplanerna kommer att avslutas under 2021.

Innovativa saneringsmetoder, Snösätra

Miljö- och hälsoskyddsämnen i samarbete med exploateringsnämnden ska fortsätta utveckla arbetet kring växtsanering eller andra innovativa saneringsmetoder av förorenad mark vid saneringsarbetet i södra delen av Snösätra industriområde. Även möjligheterna för växtbaserad sanering i vatten ska undersökas. En del miljötekniska mark- och grundvattenundersökningar har utförts inom området för att kartlägga föroreningarnas grad/typ och utbredning i området. En noggrann kartläggning och en rimlig konceptuell modell kommer att tas fram för att utvärdera bästa möjliga saneringsmetod för området utifrån tekniska, socioekonomiska och även ett hållbarhetsperspektiv. Utredningarna pågår. Gemensamma beslut kommer att fattas mellan involverade förvaltningar. Arbetet kommer att pågå under hela 2021.

Sammanfattande bedömning av tillsynsområdet

Sammanfattningsvis kan marken i Stockholms stad sägas ha blivit renare under 2020, eftersom de större exploateringsprojekten, främst belägna inom områden med historiska lämningar, och förorenade fyllnadsmassor åtgärdas i samband med exploatering, som t.ex. Norra Djurgårdsstaden och Loudden.

I det av länsstyrelsen högt riskklassade objektet Vinterviken har de allmänna gräsytor, strand och strandnära områden samt sediment redan sanerats. Under året har även större delen av saneringen av de intilliggande trädgårdarna genomförts. Till 2021 planeras dels för en ny bidragsansökan för Riddersvik, dels för framtagande av en prioriteringslista för ytterligare objekt där det kan bli aktuellt att söka statliga bidrag för undersökningar och vid behov åtgärder.

En ökad medvetenhet om att marken kan vara förorenad leder till att fler områden provtas. Förorenade överskottsmassor tas omhand på ett riktigt sätt enligt regelverket och återanvänds därmed inte på olämpliga platser. Där återanvändning kan ske återvinns avfall i enlighet med miljöbalkens mål för ett resurseffektivare samhälle.

Tillsynsbehovet inom förorenade områden är stort som en följd av den höga exploateringsstakten i staden i kombination med att marken

i regel är förorenad, bl.a. av f.d. verksamheter och förorenade fyllnadsmassor. Kunskapen och intresset hos allmänheten bedöms också ha ökat vilket resulterat i fler inkomna frågor som rör detta tillsynsområde.

Arbetet med tillsyn inom förorenade områden är i huvudsak händelsestyrt vilket gör det svårt att planera och styra över sin tid som handläggare. Det är ett högt tryck på inkommande handlingar för både pågående och nya ärenden. I många fall krävs en snabb handläggning då stora projekt annars kan bli stillastående i väntan på återkoppling från miljöförvaltningen.

Som en konsekvens av den stora mängden inkommande ärenden samtidigt med personalomsättning har gruppen en stor ärendeskuld från tidigare år. Som en följd av detta avviker handläggningstiden i några fall från angivna sex veckor. Framförallt med avseende svar på underrättelser om påträffade föroreningar och svar på slutrapporteringar efter avslutade åtgärder.

Det proaktiva arbetet bedöms fortfarande som mycket viktigt inom tillsynsarbetet. Däremot har det inte funnits möjlighet för något omfattande arbete med detta under året då alla tillgängliga resurser har behövts i det händelsestyrda tillsynsarbetet. Arbetet kommer dock att förstärkas under 2021.